

יושב-ראש הקונגרס היהודי ד"ר נחום גולדמן, כי גם ישראל לא תשלה נציגים רשמיים. נציגי עיקרי הוועד משה שרת, שאין לו כיום תפקיד רשמי.

מנגנון החינוך מתערב. זה היה הדבר כאשר התערבה בענין אותה מחלקה של מנגנון החינוך המנהלת את המדיניות הערבית של ישראל. מחלקה זו, בהנהלת ראובן שילוח, שייכת רק להלכה למשרד החינוך, כפופה במישרין לוויד בן-גוריון. עקרונותיה: השתלבות במערך המערבי, שני את התנועה הלאומית הערבית.

במשך עשר שנים חיבל מנגנון זה בהצלחה בכל סיון מצד גופים אחרים פרטיים ליצור קשר עם גופים ואישים ערביים. קשר מגע בעד אורח ישראלי מלהיענות להזמנתו האישית של גאמל אב אלג'אצר לבוא ל"מצרים, ניתק את המגע בין נחום גולדמן ואישים ערביים באמריקה, השיב ריקם את פניותיהם של שורה שלמה של גופים מחתרתיים ערביים, בנייהם גניית המחחרת העיראקית (ראו מכתב העורך).

יוזמתו של גולדמן עוררה מורת-רוח בחוג זה. האפשרות שאנשים פרטיים מ"ישראל יסעו לפלורנץ, יקשרו קשרים עם אישים ערביים ויתחילו בפעולה מדינית המובנת לקו הרשמי, נראתה לו כסכנה למצבתו. על כן החליט לנקוט באמצעי קיצוני: לשגר ולעזיבה את ראובן שילוח עצמו, יחד עם מוריס פישר.

ההחלטה גרמה לתדהמה כללית. משה שרת התפטר מיד מהשתתפותו במשלחת. האיט-לקים רמזו שבואם של שני פקודי משרד החינוך אינו רצוי, אך לא רצו לקלקל את היחסים עם ישראל ושלחו להם הזמנות. ברור היה לכל פרשן רציני כי הופעתו של ראובן שילוח בוועידה כזאת תבהיל את הערבים, תהרוס בחייו יד את המטרה האמיתית של הוועידה, אחרי שגמאל עבד אל-נאצר כבר שלח לה ברכה רשמית.

עצם הופעת שני פקידים של משרד החינוך כבר היתה מעין הפרת-אמון כלפי המשתתפים הערביים. ואילו הופעת שילוח עצמו, אדם הידוע במרחב כולו כאיש מנגנון החינוך והנחשב כסוכן המזימות הבריטיות, הגדישה את הסאה.

"בזיון לישראל". ברגע שהופיע שילוח, מתה הוועידה. הערבים סרבו לשבת עם שילוח ופישר. שילוח נתן פקודה לכל הישראלים להסתלק באופן הפגנתי. שני אנשי מפתח, שמתח פלאפן ורוסטום בסטוני, ביקשו עצה ממאיר יערי בארץ. יערי הלך לבן-גוריון, שמע את האימים הרגילים ל"סילוק מפ"ם מן הממשלה, נכנע כרגיל. פלאפן ובסטוני קיבלו את פקודת שילוח, עזרו בזאת לפוצץ את הוועידה, סיעו בידי שילוח "להוכיח" כי אכן אין שום סיכוי לשלום עם הערבים.

שני אנשים סירבו להיענות לפקודה זו. האחד היה נציג ישראלי — הפרופסור מאיר פלסנר (ראה לעיל). השני היה נציג הקונגרס היהודי, יוסף גולן. איש זה, המארגן האמיתי של הכנס וחבר קבוצת האסיד מדיטראנין הפועלת בצרפת למען שותפות מרחיבה, לא ראה בל סיבה לעזור לשילוח במזימותו המפוקפקת.

התגובה היתה מיידית. נערך הקירתי כדי לקבוע את אחריות הארגונים היהודיים, שיניצבו מאחורי קבוצת האסיד מדיטראנין שארגנה את הכנס והסכה בזיון לישראל. התרתח ראובן ברקת, איש ההסתדרות, ליכאורה ראשי-משלחת ולמעשה עושה-דברו של שילוח.

בארץ הפגין ד"ר נחום גולדמן חוסר אור מצלב מדיהם, נייער בפומבי את חוצו מ"גולן, העמיד פנים כאילו גולן הוא פקיד קטן שבא לגמרי במקרה לפלורנץ, ללא קשר עם הקונגרס היהודי, בשם כתבת אלמונית. כך הציל גולדמן את עורו מפני זעמו של ביג'י, המאיים זה מכבר לסלקו מתפקידו כנשיא ההסתדרות הציונית.

אולם דעת-הקהל הישראלית הגיבה לגמרי אחרת. כמעט כל היציבור הגאור הביין כי שילוח פוצץ את הוועידה במזיד. אפילו עורך ידיעות אחרונות, הרצל רוזנבלום, אחת מאוכלי-הערבים המובהקים במדינה, כתב: "הכשלנו בטפשותנו את יוזמתו ה"יפה של האיטלקים... התנהגנו כפיל ב"נותן החריטה... מדוע היה על משרד החינוך לשלוח שני פקידים רשמיים שעצם שמותיהם (מעוררים התנגדות)... מדוע לא יכלו לשבת להם בצערה מוחלטת באיזה בית-מלון באיטליה, כדי לשמש יועצים חרישיים למשלחת הישראלית?"

השתלי הערדין. פיצוץ הוועידה לא קבר רק את המאורע הראשון מזה שנים רבות

בו הסכימו נציגים ערבים לשבת בצוותא עם נציגים ישראליים ולדון עמם על בעיות המרחב. הוא פגע קשות גם בממשלה ה"איטלקית ובכנסיה הקתולית, שעמדו ב"אופן בלתי-רשמי מאחורי הוועידה.

אלה עשו מאמץ גואש להציל את הניתן להציל. הם הבינו כי המטרה האמיתית של הוועידה — ליצור אחידה של אמון ולאפשר שיתוף בלתי-רשמיות ידיוותיות — כבר נקברה. הם ביקשו להציל לפחות את ה"מראה החיצוני של ועידה מצליחה. לכן הפעילו לחץ כבד על כל הצדדים, השיגו לבסוף הסדר בו ויתרו שני אנשי משרד החינוך על השתתפותם בוועידה עצמה, הם תפקו בישיבה ביצע המשקיפים הדיפלומטיים.

אולם היה זה הישג ריק. הנאומים נמ"שכו, אולם כל המשתתפים ידעו כי זוהי הצגה חסרת-תוכן. ועידת-פלורנץ פוצצה. השתלי הערדין של הבנה עברית-ערבית, ש"נשתל בסבלנות כה רבה על-ידי היוזמים, נעקר מן השורש ביד אכזרית. היתה זאת ידו של ראובן שילוח, היד ששום ערבי במרחב אינו מוכן ללחצה.

היסטוריה

הקרב על הצור

וויד בן-גוריון אוהב להשתח את עצמו ליהושע. צ'ארלס אורד וינגייט דימה את עצמו לגדעון. יתכן כי לולא דוגמתו של התיאור התנ"כי, לא היה המצפון הלאומי מרשה בקלות כזאת את גירוש הערבים מן הארץ. באלף צורות בלתי-נראות משפיעה תקופת כיבוש כנען על התנה.

אולם מה קרה באמת באותה תקופה? האם ספר יהושע אמיתי או כוזב? השבוע, כאשר התכנסו מאות חובבי-ארכיאולוגיה ב"צפת כדי להקשיב להרצאות כינוס החברה לחקירת ארץ-ישראל ותיקוניה, עמד נושא זה בראש הויכוחים.

כבר לפני שלוש שנים, בכינוס החברה

בטבעון, הת

נגישו שני ה

יריבים-השור

תפים: ד"ר

יגאל ידן,

תומך נלהב

ספר יהושע וד"ר

יחזקאל אהרן

ני, אויב מר

שבוע של

ספר זה ה

עולם הזה (939). מאז הצטיירו שני היריבים הגדולים בנושך חדש: המימצאים שנחגלו עד כה בעבודתם המשותפת בחצור, בה נמשכת עתה העונה הרביעית של החפ"רות.

אריה כנעני. מבטן האדמה של התל הענקי והשטח הסמוך לו הוצא שלל של כדי חרס. בעיר התחתית נמצא בית מקדש כנעני לאל-השמש הוד, המתאים בדיוק נמ"רן למתכונת בית-המקדש של שלמה, מוכיח כי המקדש הראשון של ישראל היה העתק (קטן למדי) של מקדשים כנעניים סטנדרטיים. תבליט של אריה נהדר, אולי היפה ביותר שנמצא א"פעם בארץ, הקסים את ה"מסתכלים. אולם המימצאים לא נתנו נשק מכריע בידי אחד משני היריבים.

דבר אחד הוכיחו המימצאים: התאורים בספר התנ"ך מדויקים עד להפליא. "כי חצור לפנים היא ראש כל הממלכות ה"אלה" קבע חצור ספר יהושע — ואמנם נתגלה כי חצור היתה עיר אדירה, שהש"תרעה על פני 800 דונם — פי עשר גודר לה יותר מכל עיר קדומה אחרת בארץ ישראל, ואולי אחת הערים הגדולות ביותר בכל העולם של אז, בעלת חומה אדירה ש"נתגלתה השנה יחד עם השער הראשי.

התנ"ך קבע כי "כל הערים העומדות על תלם לא שרפם ישראל, זולתי את חצור לבדה שרף יהושע" — ואמנם נתגלה כי העיר הכנענית הושמדה בשריפה אדירה, ש"שמה לה קץ פתאומי.

השאלה היתה רק: מתי קרה הדבר, והאם אמנם היה יהושע השורף?

המבין לא יבין. הויכוח הוא בעל משמעות היסטורית עמוקה. אם צודק ספר יהושע, כדעת ידן, הרי היה הכיבוש של ישראל פתאומי ותד-פעמי, השמיד את ה"תרבות הכנענית הקודמת ונתן לישראלים לפתח תרבות חדשה לגמרי. אולם אם צ"ר דק אהרונן, הרי הסתגנו הישראלים באיטיות ובהדרגה, התמזגו עם הכנענים, למדו את תרבותם ומהתחיל המשך ישיר של התרבות הכנענית — תיאוריה המתאמה מאד ל"תפיסה ה"שמית". הוואה בתרבות העמים השמיים הקדומים יחידה רוחנית אחת. העילה לויכוח כולו היא הסמירה הבל-*

טת בין ספר יהושע, המתאר את תבוסת לבין מלך חצור ואת השמדת העיר, לבין ספר שופטים, המתאר כיצד לחם ב"ר אבינועם גם הוא נגד מלך חצור. וימכרם ה' ביד יבין מלך כנען, אשר מלך בחצור, ושר צבאו סירא, והוא יושב בחרושת הגויים." אם חצור הושמדה, כיצד יכלה כעבור שנים מעטות למשול ברחבי הגליל והעמק — ביחוד נוכח העובדה שהחפירות מראות ש"שום עיר כנענית נוספת לא קמה בחצור אחרי השריפה הגדולה?

שלושת שלבי הפלישה. בסימפוזיון הגדול, שנערך אחרי פתיחתו של ידן, ר"שבו השתתפו מיטב המדענים, היה מספר התיאורים כמספר המתחכמים. המתחכמים ודעותיהם:

● ד"ר יוחנן אהרונן: יהושע לא הגיע כלל לגליל. ראשוני המתנחלים הישראלים הסתגנו לאזור זה בדרכי שלום, התנחלו ב"הר המיוער, למדו את דרכי-החיים של ה"כנענים. חצור נכבשה רק בימי דבורה. מח"ברי התנ"ך תיארו את הפרטים במדויק, אך לא היו בטוחים בתאריכים, ועל כן ייחסו את הכיבוש בטעות ליהושע. הישראלים ש"התישבו על חורבות העיר הכנענית הש"תמשו בכלי-חרס שסגנונם מוכיח כי ישבו כבר קודם לכן זמן רב בין הכנענים, והתבוללו בתרבותם.

● חוקר-המקרא מנחם הרן: יתכן כי לא יהושע כבש את חצור, אך מחבר ספר יהושע הסתמך על מסורת עתיקה, שהתא"שרה על-ידי הארכיאולוגיה, כי צפון הארץ נכבש בסמוך לתקופת כיבוש מרכז הארץ. לכן ניתן היה לייחס את כל הכיבושים ל"דמות אחת.

● ההיסטוריון ד"ר שלמון: אין כל הר"כחה שחצור, "ראש כל הממלכות" של כנען, שנחפרה על-ידי ידן וחבריו, היא אמנם אותה חצור שנכבשה על-ידי יהושע, או שעליה מדובר בפרשת דבורה. אם בני ישראל לא יכלו לכבוש את יריחו, אז עיר

הכיבוש כולו. אולם למעשה נמשך הכיבוש מאז ימי האבות (כיבוש שכ"ם ופרשת דינה) עד ימי דויד (כיבוש ירושלים) — היינו תקופה של הרבה מאות בשנים, בהן קיי"מו הישראלים מגע הדוק עם הכנענים ומן הסתם התמזגו עמם בהדרגה למע חוש.

נושא לארכיפרהיאולוגים. יתכן כי השאלה תוכרע סופית רק עם המשך החפירות בחצור וגילוי מימצאים חותכים יותר. הבטיח יגאל ידן: יש בחצור עבודה לפחות לעוד 796 שנים של חפירה. עד אז יוכלו להתווכח כאחת נפשם לא רק כל ה"מדענים, אלא גם ארכיפרהיאולוגים חוב"בים.

שיירה בעורך

בעוד המדענים עסקו בקרבות מלפני 3200 שנה (ראה לעיל), דיבר לפחות גואם אחד על קרב קצת יותר קרוב. היתה זה יגאל אלון, שהפתיע את באי הכינוס בראשו ה"מגולח ("זוהי תספורתי הקיצית. לא ידעתי שזימינו אותי לנאום!"). אלון הפלמ"ח נקי ר"א לספר על כיבוש העיר צפת והגליל ה"עליון תחת פקודתו, בשנת 1948.

אלון ויתר על האגדה העקשנית, התוורת ברוב הסיפורים על כיבוש צפת: כאילו בר"חו הערבים מפני שהפיצו אצלם את השמר

משה שרת

אל תשחז את שילוח

עה שיש ליהודים פצצה אטומית, או בגלל פגז אחד של מרגמת הדיידיקת, סיפורו של אלון היה פרוזאי יותר: הפיקוד, שחלש על כוחות דלים (כמה רובים, מקלע אחד ו-40 סטנים מתוצרת הארץ) החליט כי המפתח לכיבוש העיר כולה הוא מצודה, השוכנת בראש ההר אשר העיר צפת ערוכה מסביב לפיסגתו.

נסימן ראשון של התקפת-מצח נכשל. ב"נסימן שני חילק אלון את הכוחות, התקיף יחד עם המצודה גם שני מקומות אחרים בעיר, שלח שלוחות אחרות לכבוש את הכפר עקברה, מדרום לצפת, ואת משטרת הר כנען. היתה זאת ההתקפה שהכריעה את הכף.

"לא סגרנו את המעגל, כי לא רצינו ש"הערבים יישארו במקום וייערכו להגנה הקיפית. לא היינו מעוניינים בהתעקשות ה"ערבים, אלא בניידותם", הוסיף אלון בחייו עדין. היתה זאת הפעם הראשונה שאחד ממצביאי תש"ח הודה בגלוי כי סילוק ה"חטשן בעמוד 9)